

KRAKONOŠ

PRAVDIVÉ A NADMÍRU ŽERTOVNÉ,
ALE I STRAŠIDELNÉ PŘÍBĚHY,
KTERÉ SE UDÁLY V ČECHÁCH
A VE SLEZSKU



Paul Johannes
Praetorius



Paul Johannes
Praetorius

KRAKONOŠ

VOLVOX GLOBATOR

Paul Johannes Praetorius

KRAKONOŠ



Pravdivé a nadmíru žertovné, ale i strašidelné příběhy, které se udály v
Čechách a ve Slezsku

Přeložil a převyprávěl Jan Ort

Copyright © Jan Ort, dědicové, 2016
Copyright © VOLVOX GLOBATOR, 2016
978-80-7511-238-5

Vydalo nakladatelství & vydavatelství
VOLVOX GLOBATOR

Štítného 17, 130 00 Praha 3

<http://www.volvox.cz>

celkově jako 1070. publikaci

Přeložil, převyprávěl, doslov a ediční poznámku napsal Jan Ort

Odpovědný redaktor Michal Hrubý

Obálku s použitím dobové rytiny navrhla Olga Ludvíková

E-kniha pureHTML.cz

Vydání druhé, ve VOLVOX GLOBATOR první
Praha 2016

Adresa knihkupectví VOLVOX GLOBATOR:

Štítného 16, 130 00 Praha 3 – Žižkov



KRAKONOŠ JEDE NA SÁŇKÁCH

Před patnácti lety se přihodilo, že šlo šest lidí po Krkonoších a na rybníce (byl mezi vysokými skalami a naplněn dešťovou a sněhovou vodou) viděli Krakonoše jezdit vesele na sáňkách s vysoké skály dolů, třebaže rybník nebyl zamrzlý a nebyl na něm žádný led: Což vypadalo asi dost šprýmovně, jakkoli lidem asi u toho nebylo příliš dobře; měli strach, že se stane neštěstí, ale nepřihodilo se nic, poněvadž o věci nahoře ani nemluvili, ani o Krakonošovi se nezmínili. Teprve dole, když už sešli s hory, neboť si uvědomili, že všichni strašidlo nespátřili. Je z toho tedy vidět kromě jiných důsledků, že Krakonoš je určitě velmi šťastný, že může i bez sněhu a ledu sáňkovat po vodě a že se tím může podle libosti obveselovat, v kterou dobu se mu zachce. Ach, jaké by to bylo kýžené žrádlo pro chtivé sáňkaře, kterým často v zimě napadaný sníh a umrzlý led sotva stačí k oblíbenému obveselení.

KRAKONOŠ TRESTÁ ŠLECHTICE

V roce 1532 jeden šlechtic, pravý tyran a zběsilec, uložil svému poddanému či sedlákovi, aby mu dopravil svým povozem a svými koňmi z lesa neobyčejně velký dub, s pohružkou nejvyššího trestu a nemilosti, když to neučiní a jeho rozkaz nesplní. Sedlák viděl, že je mu nemožné vykonat rozkaz jeho šlechtice, a šel se sténáním a s velkým nářkem do lesa. Tu k němu přijde Krakonoš v lidské podobě a ptá se, co je příčina takového utrpení srdce a zármutku. Sedlák mu vypravuje postupně celou událost. Krakonoš mu řekne, ať je dobré mysli a bez starostí a jde zase domů, neb on sám jeho šlechtici a lennímu pánovi donese dub brzy a bez otálení na jeho dvůr. A sotva se sedlák řádně vrátil domů, vezme Krakonoš velký, hrozně těžký dub, i s jeho tlustými a těžkými větvemi, a hodí jej šlechtici před jeho dvůr a zavře a zatarasí mu kmenem a velkými, hroznými větvemi bránu tak, že ani nemůže vyjet a vjet; a ježto dub mezitím ztvrdl více než ocel, tak, že na žádný způsob a žádnou cestou nemohl být ani s největší silou rozbit nebo rozsekán, musel šlechtic z nevyhnutelné nouze na dvoře prolomit zdi a dát udělat a upravit ne bez velkých obtíží a nákladů novou bránu.

KRAKONOŠ OBCUJE SE ŽENOU

Žena jednoho obchodníka ve Slezsku měla už dlouhou dobu ve zvyku, že když její muž odcestoval za obchodem a byl nepřítomný, vpouštěla k sobě zvláštního milence a souložníka. Stalo se, že její muž kvůli obchodním věcem zase odcestoval dál za hranice země; tu přišel Krakonoš v podobě jejího obvyklého milence v noci k ní; a když dost užil rozkoše a úplně se nasytil, vzal na sebe ráno podobu straky, sedl si na sklep a rozžehnal se se svou souložnicí těmito slovy: To byl tvůj mileneček a souložník a hned nato v mžiku letu, sotva domluviv, zmizel a později k ní už nikdy nepřišel.

KRAKONOŠ PRODÁVÁ PRASATA

Od jistých lidí mi bylo vypravováno, že Krakonoš si jednou udělal několik prasat či sviní, nevím z jaké matérie, a ty hnal na blízký trh a prodal je jednomu sedlákovi; ale pod podmínkou, že kupec nepožene prasata do vody. Ale co se stane? Jak se prasata pokálela v blátě, tu je sedlák přesto, nedbaje na zákaz, hnal k brodišti: Tu se pak zmíněná prasata proměnila v slaměné víchy a uplavala po vodě: Kupec tedy musel odejít se škodou; neb nevěděl, jak se to přihodilo nebo kdo mu prasata nabídl ke koupi.



KRAKONOŠ SE PŘESTROJÍ ZA ŠLECHTIČNU A SEDLÁKA

Před nedávnou dobou se prý stalo, že nějaký vznešený šlechtic jel na koni přes Krkonoše a měl cestu téměř už za sebou; zbýval mu jen malý kousek přes hory, tu konečně, ježto se schylovalo už k večeru, pomýšlel na to, že se zastaví v hostinci nebo šenkovně, která byla odtud asi čtvrt míle vzdálená. Co se však stane? Jak myslí na blízkou hospodu a pořád jede svou cestou, tu vidí ne příliš daleko před sebou jít jakousi šlechtičnu, krásně oděnou dámu, která měla u sebe na levé straně sedláka. Na tento pár přestrojených lidí (byl v nich skryt Krakonoš) se dívá šlechtic bez ustání, dílem kvůli domnělé krasavici, dílem kvůli nerovné dvojici, jak se mu zdá; nemůže z nich spustit oči a pořád jede za nimi, doufaje, že on a oni jsou na jedné a správné cestě a brzy se setkají v hostinci. A tato představa ho neopouštěla, čím více se blížil večer; a přece nemohl šlechtic ten pár dojet, ať popoháněl koně sebevíc: Ejhle, tu se přihodí, že panna šlechtična zajde za sedlákem do houští a tam zmizí; tu se však cválající šlechtic podívá před sebe dolů a spatří, že byl sveden na vysoký skalní útes; odtud pohlédl až na dno propasti, kam by byl spadl, kdyby byl jel ještě kousek dál.

Po této události si teprve uvědomil, že byl podveden a v poblouzněné neopatrnosti zaveden Krakonošem na scestí. A tak jen stěží unikl nebezpečí a teprve po dlouhé době se dostal do hostince.

KRAKONOŠ MLATCEM

Mezi jinými kratochvilnými historkami, do kterých se Krakonoš pustil, se přihodilo i toto: Že se totiž na čas proměnil v mlatce a v této podobě přišel k jednomu sedlákovi do stodoly, pravě: Jestli ho potřebuje, tak mu chce pomoci vymlátit obilí. Co se stane? Sedlák ho najme a oba se dohodnou, že sedlák neznámému Krakonošovi za žádanou námahu a místo denní mzdy dá s sebou na konec tolik zrní, kolik bude moci najednou dát do pytle; nato tluče Krakonoš vesele do obilí a pomáhá jeden den nebo více zdatně mlátit, dokud určená doba neskončí: tu si vyžádá Krakonoš obchod, a protože mu sedlák slíbil, že si může vzít s sebou tolik, kolik najednou unese, nabere do pytle celou stodolu i se sedlákem i s obilím na svůj hřbet, a ještě třicet bot; neboť, potud jsem to slyšel a nemohl od rozličných důvěryhodných osob už nic podrobněji vyzvědět; pročž jsem to jako svědomitý analista či historik nechtěl ve vypravování déle zkreslovat. Jistěže by se nějaký zvědavý člověk mohl nad tím pozastavit a zeptat se, co se z toho dále stalo. Jestli Krakonoš správně a bez podvodu odtud odešel a kam se s tím dostal. Jestli s tím snad putoval na svou Sněžku a tam dal obilí sedláka (o kterém jsme shora vypravovali) složit na hromadu.

KRAKONOŠ PŘIČARUJE NĚKOLIKA LIDEM KRAVSKÉ A VOLSKÉ HLAVY

Prý se v jisté době přihodilo, že se Krakonoš uchýlil do jedné opuštěné hospody a tam si počíнал jako znamenitý hostinský; v té době se stalo, že tudy cestovali rozliční vznešení lidé a na noc se tu ubytovali jako hosté. Zpočátku, když sem hosté začali přijíždět, bylo vidět jen málo skvělého: Ale v krátké době byly stoly prostřeny a na lavicích kolem dokola stály prázdné sudy a velké pařezy, v nich byly pípy, jak bývají obvykle v sudech. Dále ještě Krakonoš zakryl pěkně jedno okno jako skříň; pak ji otevřel a vyndával jednu mísu s jídlem za druhou a stavěl je na stůl: Jedna část byla studená, druhá ještě trochu teplá: A když to předložil, mínili hosté, že už je to všechno: tu tam jde znovu a přinese ještě více jídel. Tu se teprve začnou divit, odkud to výborné jídlo asi je a jak se ho může ve skříni tolik ukrýt. Ale mlčí a byli by rádi pili: Ptali se, jestli by nebylo něco k pití. Nepoznaný Krakonoš vzal hůl a tloukl na stěnu: Tu vyšel krásný jinoch, obléknutý a vyšňořený úplně jako Němec; ten měl dva zlaté poháry v ruce, na nichž stálo jméno a erb tureckého císaře: Šel k jednomu z prázdných sudů a začal čepovat dobré španělské víno, postavil je na stůl a dal jim ochutnat. Brzy zabouchal Krakonoš na druhou stranu stěny: Tu vystoupila pěkná panna, měla plný koš krásných, uměleckých zlatých a stříbrných pohárů, mezi nimiž jména a erby mnoha knížat: A obzvláště krále ve Francii a Španělsku a jiných vznešených prelátů, že se měli dost na co dívat. Tato dáma šla k suchému pařezu a začala čepovat dobré skvostné rýnské víno a dala ho hostům. Nahoře nad stolem vedla dřevěná rourka: Když někdo chtěl mít trochu vody, tu přidržel svou nádobu k rource, pak do ní tekla voda, pokud klepal na rourku: Ale nikdo nevěděl, odkud voda teče dovnitř; neb visela nahoře na niti. Nadto tu ležely ještě jiné sudy; z nich se pouštěla španělská, maďarská a jiná vína; ta však žádný z hostů nikdy neochutnal. Pak přinesl Krakonoš ještě více ze vzácných ptáků a

podivuhodných ryb; ty se ve Slezsku nenacházely. A když se hosté rozjařili, přicházeli rozliční jiní duchové v podobě muzikantů s veselým cechem; měli staré skřipky a vrzali na ně písně; brzy vzali jiné instrumenty a velmi se rozjařili; ba, byli tak veselí a rozdovádění, že ty podivné a kratochvilné kousky nemohou být všechny vypravovány. Když tak jedli, tu sáhl Krakonoš zase do skříně; a vytáhl všelijaké podivné plody, které rostou ve Španělsku, Francii, v Nizozemích, Arábii, Indii a Řecku, z nádherných, čerstvých kořenů a jiných pěkných bylin, které se mohou jíst a vychutnávat s chutí a půvabem: Ty byly hostům dílem známé, dílem neznámé. Také přitom byly všelijaké květiny a vonící krásné byliny, kterým se všichni divili. A když už byli dlouhou chvílí veselí, osmělí se jeden a řekne Krakonošovi: Pane hostinský! Prosim zdvořile, přece nám ukážete také nějakou kratochvilnou čertovinu. Krakonoš odpovídá a říká: Je toho dost pro tentokrát: On (host) toho viděl s ostatními pány dost; což všichni uznali a řekli, že kratochvíle bylo nadbytek. Ale onen host pokračuje a nechce popustit: prosí jen o jeden kousek k poháru před spaním. Tu pravil Krakonoš: Nech se stane. Brzy nato v mžiku dostane ten pán volskou hlavu s velkými rohy: právě jako takové zvíře. Ostatní páni se mu začnou smát a dělat si z něho žerty; to ho rozzlobí a chce odpovědět nadávkami: Začne tedy strašně řvát a bučet jako opravdový vůl; brzy chtěl vzít pohár do huby a pít; ale to také nemohl udělat: laloky u huby byly příliš velké; tu přinesl Krakonošův čeledín víno v sudu, takže se pořádně nachlastal; tak měli páni svou fantazii s volem a ze srdce mu přáli ten šibalský šprým. Mezitím se dostane křik až k ženě tohoto hosta; neboť se vedle ostatních druhů také zastavila u Krakonoše a jela za svým mužem: Ta se dozví, že její muž má volskou hlavu; jde rychle dovnitř a také všechno shledá; tu se pustila neslušnými slovy do Krakonoše a velmi ho proklínala; proč tak znetvořil jejího muže? Krakonoš odpověděl ženě dobrými slovy a poručil jí mlčet; totéž učinili i ostatní; ale bylo to nadarmo. Tu přičaroval Krakonoš ženě kravskou hlavu s jemnými rohy; tu byl smích ještě větší a žena chtěla udělat velký povyk, začla reptat, stejně i vůl: tu všichni viděli veselé posunky, jak se tváří a jak jim jejich čepičky vesele sluší. Při tomto počínání hosté konečně vespolek usnuli a prochrápali celou noc! Když druhého dne časně ráno

procitli, ejhle, tu leželi v pustině: A nepovažovali události předcházejícího dne za nic jiného než za sen. Avšak někteří si vzpomněli, že se jim tohoto žertu dostalo asi od Krakonoše.